

postmottak@svk.no

Deres referanse: 20/1259

Kopi: Nesseby kommune, Vadsø kommune, Vardø kommune, Fylkesmannen i Troms og Finnmark og Troms og Finnmark fylkeskommune.

Kirkenes, 15.07.2020

Dette brevet sendes på vegne av DNT Hammerfest turlag, Naturvernforbundet Finnmark.

Høringsuttalelse

Søknad om tillatelse til akvakultur på lokalitet Kasterholmen i Sør-Varanger kommune

Forum for natur og friluftsliv i Finnmark er et samarbeidsnettverk for ulike natur- og friluftslivsorganisasjoner og det er på denne bakgrunnen vi i det følgende vil gi våre innspill.

FNF Finnmark er kritiske til at det legges opp til åpent oppdrettsanlegg av laks ved Kasterholmen i Sør-Varanger kommune. Åpne oppdrettsanlegg medfører fare for rømming, lakselus, sykdom som ILA, oppsamling av organisk avfall under anlegget og påvirkning av andre arter i området ved bruk av gift mot lakselus. Lokalitet Kasterholmen må også ses i et større bilde. Utslipp, rømninger m.m. fra denne lokasjonen vil påvirke hele Varangerfjorden, også en russisk laksestamme. FNF Finnmark ber Sør-Varanger kommune om å ferdigstille kystzoneplanen samt å kreve en konsekvensutredning før videre behandling.

FNF Finnmark sine hovedpoeng er:

Kystzoneplan bør ferdigstilles før behandling av saken. Nesseby, Sør-Varanger, Vadsø og Vardø kommuner jobber med en felles kystzoneplan. Denne kystzoneplanen bør ferdigstilles og godkjennes før sak 20/1259 Kasterholmen blir behandlet.

Manglende konsekvensutredning (KU). Lerøy Aurora AS har ikke utarbeidet konsekvensutredning for lokasjonen. Dette er svært beklagelig og er noe FNF Finnmark mener må på plass før Sør-Varanger kommune behandler saken. FNF Finnmark er kritisk til manglende KU i og med at det i lokasjonen er interessekonflikter som er mangelfullt dokumentert og utredet. Det bør dermed kreves KU av fylkeskommunen, og saken sendes ut på høring på nytt når det er utredet.

Bærekraftig utvikling må og skal ivareta miljøhensyn.

Akvakultur, slik det hovedsakelig utføres nå med åpne merder, er direkte truende mot vill fisk i fjorden, det gjelder laks, sjø-røye, torsk m.fl. Kommunen har rett til å kreve anlegg som

ikke truer eller påvirker fjorden negativt. På denne måten kan man sikre seg at fremtidige generasjoner også kan nyte av livet i Bugøyfjorden, Kjølufjorden og Varangerfjorden.

Ingen utslipp, ingen rømming og ingen lakselus kan kun oppnås ved hjelp av lukkede oppdrettsanlegg.

Kystsoneplanen

Nesseby, Sør-Varanger, Vadsø og Vardø kommuner jobber med en felles kystsoneplan. Det er gode argumenter for dette arbeidet og kommunene må berømmes for at de ønsker å øke kunnskapsnivået og felles forståelse av kysten.

Et oppdrettsanlegg basert ved Kasterholmen vil ved utslipp, rømninger, lus, avlusningsgift og laksesykdommen ILA påvirke nettopp dette felles område. Rømt oppdrettslaks vil vandre til Varangerfjorden, der blir den umulig å fange opp igjen. Laksen kan blande seg med andre ville bestander fra både Norge og Russland. Konsekvensene ved overnevnte vil ikke påvirke kun lokalt i Sør-Varanger kommune, men hele den felles kystsonen i tillegg til Russland.

FNF Finnmark anbefaler på det sterkeste å se denne lokasjonen i sammenheng med felles kystsoneplan.

Manglende konsekvensutredning

Søker har krysset av for at det ikke er noen interessekonflikter ved lokasjonen for ønsket oppdrettsanlegg. FNF Finnmark mener fylkeskommunen må pålegge/kreve KU i denne saken. Lokasjonen medfører interessekonflikter som er mangelfullt dokumentert og bør utredes. Saken kan sendes på høring på nytt når KU er klart.

Det planlagte anlegget er å anse som stort med 3600 MTB. Plasseringen der anlegget er tenkt oppført er svært værhardt. Hvordan skal det sikres at et så stort anlegg ikke vil medføre økt forurensning i nærliggende områder? Fra før finnes det havarert fiskenet, plastrørrester fra tidligere oppdrettsanlegg i området og annet marint avfall.

Konsekvensene ved rømming fra anlegget er ikke godt nok opplyst. Hvordan utbygger tenkt å gjenfange rømt laks ved isdriv? Er det nok å sette en ytre grense fra lokaliteten ved 500 meter ved rømning¹? Hvordan skal utbygger utføre en slik aksjon dersom området er dekket av drivis, høy sjø og sterk vind? Hvilke konsekvenser har rømming fra anlegget for annen vill laksefisk? Rømt fisk kan lett finne veien til Varangerfjorden og dermed blande seg med både norske og russiske fiskestammer.

Anleggets plassering er nærme utløpet av Bugøyfjorden, laksesmolten fra Klokkelva passer i dette området. Er avstand og strømforhold tilstrekkelig hensyntatt? Hvilke konsekvenser vil det ha for utgående laksesmolt? Finnes det gyteområder for fisk som berøres av anlegget? Har interessene til sjølaksefiserens blitt vurdert? Det er bevist at avlusningsmiddel

¹ <https://leroy.docmap.com/Docmap80/view/DOCKEYID=502720>

ødelegger kalken i skalldyr og dermed en direkte trussel mot blant annet reker. Hvordan påvirker avlusningsmiddelet andre interesser i havet som f.eks. krabbefiske?

Hvor vil lakselus fra anlegget drive og hvilke laksestammer kan bli påvirket av lakselusa?

Det er kjent at det ved lokasjonen er hekkende sjøfugl. Er det gjort en vurdering av hvordan anlegget vil påvirke disse? Er det rødlistede fuglearter her? Krykje, Fiskemåke eller andre arter? Det eksisterer også en oterbestand i området. Hvordan vil de bli påvirket av anlegget?

FNF Finnmark mener at fylkeskommunen må kreve at det foreligger en nærmere utredning med KU før saken behandles videre.

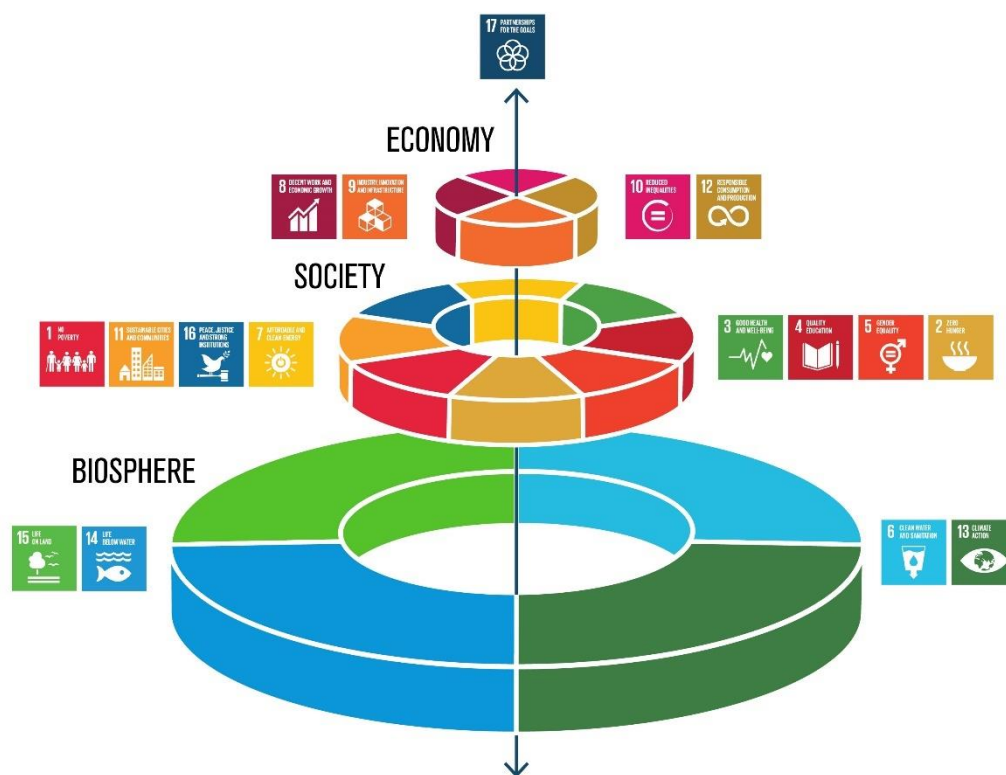
Bærekraftig utvikling

Kommunal- og moderniseringsdepartementet oppdaterte nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging den 14. mai 2019. Her understrekes det på ny at bærekraft er nøkkelordet.

Regjeringen har bestemt at FNs 17. bærekraftsmål, som Norge har sluttet seg til, skal være det politiske hovedsporet for å få tak i vår tids største utfordringer, også i Norge. Det er derfor viktig at bærekraftmålene blir en del av grunnlaget for samfunns- og arealplanlegging.²

Regjeringen forventer fortsatt at kommunen skal sette av tilstrekkelig areal til ønsket vekst i oppdrettsnæringen, men det må være vekst som også ivaretar miljøhensyn.

² <https://www.regjeringen.no/contentassets/cc2c53c65af24b8ea560c0156d885703/nasjonale-forventninger-2019-bm.pdf>

Graphics by Javier Labranta/Asana

Figur 1: Bærekraft som en bryllupskake og ikke som en pai³

Ofte har de ulike aspektene ved bærekraft vært omtalt som likestilte og nesten frittstående. Bærekraft var noe man lette etter der sosiale, økonomiske og miljømessige interesser overlappet. Det som skiller bryllupskaken fra denne tankegangen er at vi må tenke på utvikling i en verden hvor økonomien er verktøyet som samfunnet nyttiggjør seg av for å kunne utvikles innenfor planetens tålegrense.

Konsekvenser av akvakultur

Genetisk innblanding er vurdert som den største trusselen for villaks i Norge⁴. I tillegg kommer konsekvenser som smitte av lakselus⁵ og andre sykdommer.

Kommunen skal utarbeide en kommuneplan som etterlever formålsparagrafen til plan- og bygningsloven:

³ <https://www.stockholmresilience.org/research/research-news/2016-06-14-how-food-connects-all-the-sdgs.html>

⁴ <https://forskning.no/hav-og-fiske-partner-havforskningsinstituttet/romt-oppdrettslaks-kan-utslette-villaksen/273323>

⁵

https://www.regjeringen.no/contentassets/b352699b485d471fa50b9efdfb28dce/ekspertgruppe_ho_vedrapporten_2017.pdf

Loven skal fremme bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjoner⁶

Og samtidig etterleve statlige forventninger ved å tilrettelegge tilstrekkelig areal for vekst i næringen finnes det kun et alternativ. Og det er å sette bestemmelser som sikrer at utvidelser og nyetableringer av akvakultur kun gjøres dersom de ikke bidrar til økt samlet belastning for anadrom fisk, spesielt med hensyn til genetisk innblanding og lakselus.

Lukkede anlegg

Plan- og bygningsloven § 12-7 nr. 3. sitat fra loven:

...kan det gis grenseverdier for tillatt forurensning og andre krav til miljøkvalitet i planområdet. Dette gjelder også tiltak og krav til ny og pågående virksomhet i planområdet, eller av hensyn til forhold utenfor planområdet. Kommunen må samordne bruk av slike bestemmelser i planen med behandlingen etter sektorlov der planen åpner for et tiltak som også krever tillatelse etter sektorlov⁷.

For bransjen selv skulle man tro at lukkede merder var en lukrativ investering med øyeblikkelig avkastning:

- Man slipper kostbare MOMB og MOMC-tester
- Man slipper kostbare avlusingskurer og brønnbåtleie
- Man slipper bøter fra Mattilsynet grunnet rømming og for høye lusetall
- Man slipper kostbare ufrivillige nedslaktninger pga. lus og sykdom
- Man slipper uproduktive brakkleggingsperioder
- Man får et godt omdømme i samfunnet

Plan- og bygningsloven § 11-9 nr. 6 gir planmyndigheten hjemmel for å fastsette andre typer planbestemmelser om akvakultur enn det som følger av den såkalte «akvakulturbestemmelsen» i plan- og bygningsloven § 11-11 nr. 7. Det er to selvstendige hjemler som verken står i motstrid eller på annen måte utelukker hverandre, men gir planmyndigheten adgang til å fastsette bestemmelser om ulike forhold ved oppdrettsvirksomheten⁸.

⁶ https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71/KAPITTEL_1#KAPITTEL_1

⁷ https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71/KAPITTEL_2-4-3#KAPITTEL_2-4-3

⁸ <https://naturvernforbundet.no/finnmark/fiskeri-og-oppdrett/det-er-lov-a-stille-krav-til-oppdrettsarealene-article40630-2026.html?fbclid=IwAR2oySRRSDskG9qCQt25jIom2QoDOyALoaw73WRzn1x3t2olr15hwx10uoM>

Dersom kommunen vurderer at man ikke har hjemmel til å innføre slike bestemmelser er alternativet å ikke legge til rette for ytterligere akvakulturlokaliteter. Naturvernforbundet i Finnmark viser til at det er lov å stille krav til oppdrettsarealer⁹.

Naturverdier

Yngel fra villaksen som vandrer ut til havet kan komme til å passere svært nært inntil det planlagte oppdrettsanlegget. Det gjør lakseyngelen direkte truet av utslipp fra oppdrettsanlegget i form av potensiell smitte av lakselus og annen sykdom.

Fiskens atferd: Hovedsakelig oppholder postsmolten seg fra 1 til 3 meters dyp under utvandringen med sporadiske dykk ned til 6,5 meters dyp. Det er også en tendens til at postsmolten holder seg nærmere overflaten (<0,5 meter dyp) om natta. Slike forhold må derfor tas hensyn til når man vurderer risiko for lakseluspåslag gjennom postsmoltens utvandningsrute¹⁰.

Det er uklokt å legge ett oppdrettsanlegg nær vandringsruten til vill laksesmolt. Vaktbur, lukkede merder på 1 m3 hvor det settes inn 30 kultiverte laksesmolt, indikerer at det er mest lakselus i de øverste vannlagene. Konsekvensene av rømming, utslipp og lakselus blir dermed langt større enn om anlegget legges til et område der villaks ikke naturlig kan komme i direkte kontakt med anlegget. I ytterste konsekvens kan utslipp og rømming fra anlegget fungere som aktiv dødshjelp for de ville laksestammene i regionen.

Området har også et rikt fugleliv. Norge har et ansvar overfor mange arter, en fjerdedel av alle sjøfugler som hekker i Europa hører hjemme i norske farvann¹¹. Fugler kommer lett i konflikt med havbruk (skadefellinger etc.) og er en kjent utfordring. Det kan virke som om fugler blir mer eller mindre oversett som arealkonflikt knyttet til havbruk. Fugler trenger fred og ro når de skal hekke, og all økt aktivitet og arealbeslag vil kunne påvirke negativt. Det er viktig å huske på at akvakultur også er en del av den stadige bit-for-bit forringelsen av viktige leveområder.

⁹ <https://naturvernforbundet.no/finnmark/fiskeri-og-oppdrett/det-er-lov-a-stille-krav-til-oppdrettsarealene-article40630-2026.html?fbclid=IwAR2oySRRSDskG9qCQt25jlom2QoDOyALoaw73WRzn1x3t2olr15hwx10uoM>

¹⁰

https://www.regjeringen.no/contentassets/b352699b485d471fa50b9efdfb28dce/ekspertgruppe_ho_vedrapporten_2017.pdf

¹¹ <http://www.seapop.no/opencms/export/sites/SEAPOP/no/filer/publikasjoner/2015/SEAPOP-Nokkeldokument-2015-web.pdf>

Vennlig hilsen

Forum for natur og friluftsliv Finnmark

Per Erik Motrøen

Per Erik Motrøen
Koordinator
FNF Finnmark

